

raad voor cultuur
raad voor cultuur
raad voor cultuur

R.J. Schimmelpennincklaan 3
postbus 61243
2506 AE Den Haag
telefoon +31(0)70 310 66 86
fax +31(0)70 361 47 27
e-mail cultuur@cultuur.nl
www.cultuur.nl

De Staatssecretaris van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap
p/a de Algemene Rijksarchivaris
Postbus 90520
2509 LM 's-Gravenhage

datum: **28 FEB. 2006**
uw kenmerk: C/S&A/05/2637
uw brief van: 22 december 2005
ons kenmerk: arc-2006.02763/3

onderwerp: ontwerp-selectielijsten archiefbescheiden op het beleidsterrein
Studiefinanciering over de periode vanaf 1945 voor de zorgdragers de Informatie
Beheer Groep, de ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Algemene
Zaken, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Buitenlandse Zaken,
Economische Zaken, Financiën, Justitie, Verkeer en Waterstaat en van
Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Zeer geachte mevrouw Van der Laan,

1. In uw hierboven vermelde brief vraagt u de Raad voor Cultuur advies over een tweetal ontwerp-selectielijsten voor de archiefbescheiden op het beleidsterrein *Studiefinanciering* over de periode vanaf 1945 die de hierboven overheidsorganen in hun hoedanigheid van zorgdragers in de zin van de Archiefwet 1995 willen doen vaststellen. In uw brief verzocht u de Raad om binnen acht weken advies uit te brengen. Hij biedt u bij deze zijn bevindingen¹ aan.
2. De Raad heeft de ontwerp-lijsten in eerste instantie aan procedurele en vervolgens aan inhoudelijke aspecten getoetst. Zijn belangrijkste bevindingen worden in respectievelijk de paragrafen 4 en 5 uitgewerkt. De in uw adviesaanvraag gestelde specifieke vragen worden in de paragrafen 3, 4 en 5 van dit advies beantwoord.

¹ Dit advies is voorbereid door de Bijzondere Commissie Archieven van de Raad.

3. *Toetsing van procedurele aspecten*

§ 3.1. Ontwerp-lijst

Deze ontwerp-lijsten zijn tot stand gekomen overeenkomstig de methode, die uitgaat van een analyse, beschrijving en waardering van handelingen van de (rijks-) overheid, de zogenaamde methode Institutioneel Onderzoek (IO). Aan de ontwerpen is een onderzoek vooraf gegaan, waarvan verslag is gedaan in het rapport *Leergeld. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein Studiefinanciering 1945-1994* (Den Haag, z.j., PIVOT-rapport nr. 42). Het oorspronkelijke onderzoek is geactualiseerd voor en door de Informatie Beheer Groep en door het ministerie van OCW. Beide aanvullende onderzoeken hebben niet geleid tot afzonderlijke rapporten; de resultaten zijn direct verwerkt in de nu voorliggende ontwerp-selectielijsten.

§ 3.2. Driehoeksoverleg

Bij uw adviesaanvraag was tevens gevoegd een exemplaar van het verslag betreffende het zogenaamde driehoeksoverleg, waarin, zoals voorgeschreven in artikel 3 van het Archiefbesluit 1995, ontwerp-selectielijsten tot stand komen. Hieruit is de Raad gebleken, dat dit overleg voor alle aanvragende zorgdragers was samengesteld zoals artikel 3, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995 voorschrijft. Een historicus heeft als externe deskundige aan het driehoeksoverleg deelgenomen.

§ 3.3. Terinzagelegging

De openbare terinzagelegging, die gelijktijdig met deze adviesprocedure liep, heeft voor zover nu bekend niet geresulteerd in reacties.

4. *Toetsing van inhoudelijke aspecten*

Mede op grond van zijn hiervoor vermelde bevindingen heeft de Raad getracht zich een oordeel te vormen over de inhoudelijke aspecten van de ontwerp-lijsten. Hij heeft daarbij vooral gelet op de reikwijdte (§ 4.1), de wijze waarop de gehanteerde selectiedoelstelling en de daaraan gerelateerde selectiecriteria zijn toegepast (§ 4.2), alsmede op de vraag of in afdoende mate met de verschillende belangen rekening is gehouden (§ 4.3).

§ 4.1. De reikwijdte van de ontwerp-lijsten en het driehoeksoverleg

De Informatie Beheer Groep, sinds 1994 een zelfstandig bestuursorgaan, heeft een eigen selectielijst opgesteld op basis van aanvullend institutioneel onderzoek. Deze lijst heeft betrekking op de periode vanaf 1994 en is beperkt tot het handelen van de Informatie Beheer Groep.

De minister van OCW heeft als eerstverantwoordelijke zorgdrager op dit beleidsterrein gezorgd voor de actualisatie van de oorspronkelijke selectielijst zoals die is vastgesteld in 1998. Het is de bedoeling dat de oorspronkelijke lijst en de geactualiseerde lijst naast elkaar blijven bestaan als complementaire instrumenten. Het verslag van het driehoeksoverleg veroorzaakt ten aanzien van de reikwijdte van deze twee lijsten onduidelijkheid. Er is sprake van het handhaven van de oorspronkelijke lijst voor bescheiden *tot 1994*. De geactualiseerde lijst heeft echter betrekking tot de periode 1995-2003. De Raad neemt aan dat het dan de bedoeling is de oorspronkelijke lijst te handhaven voor de periode *tot en met 1994*. Hij adviseert u daarover bij de vaststelling geen misverstanden te laten bestaan.

§ 4.2. Toepassing van de selectiedoelstelling en -criteria

Uit het verslag van het driehoeksoverleg blijkt, dat de selectiedoelstelling is toegepast in de versie die niet alleen ziet op de reconstructie van het overheidshandelen op hoofdlijnen, maar ook op de reconstructie van de belangrijkste historisch-maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen.

§ 4.3. De waardering van de in artikel 2, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995 bedoelde belangen

De Raad is er, op basis van het verslag driehoeksoverleg en de ontwerp-lijst die daar het resultaat van is, van overtuigd dat de ontwerp-lijst grotendeels recht doet aan de selectiedoelstelling en in voldoende mate rekening houdt met het cultuurhistorisch belang, het administratieve belang en het belang van de recht- en bewijszoekende burgers. Bij een aantal waarderungen en afwegingen die daaraan ten grondslag liggen, zet hij echter vraagtekens. In de navolgende paragraaf gaat de Raad nader in op zijn bedenkingen.

5. *Nadere beoordeling van de ontwerp-lijsten*

In aansluiting op bovenstaande overwegingen en bevindingen heeft de Raad de verschillende onderdelen van de ontwerp-lijsten gezien. Deze geeft hem aanleiding tot het plaatsen van de hierna volgende opmerkingen.

Algemeen

Belang van de uitvoeringspraktijk

De Raad adviseerde in 1997 over de voorlopers van deze beide lijsten². De Raad stelde zich destijds op het standpunt dat de voorgestelde vernietiging van de massale uitvoeringsbestanden op dit beleidsterrein weliswaar begrijpelijk en verdedigbaar was, maar dat nader onderzoek wenselijk was naar de mogelijkheid om geaggregeerde (al dan niet gepubliceerde) informatie en steekproefsgewijs geselecteerde bescheiden over de uitvoeringspraktijk te behouden. De Raad blijft

² Advies dd. 2 oktober 1997, nr. arc-97.67909/1

bij dit standpunt en adviseert u dan ook opnieuw om een dergelijk onderzoek te doen. Hij verwijst daarbij naar het advies uit 1997 en de daarin concreet benoemde categorieën archiefbescheiden die zich voor zo'n onderzoek zouden lenen.

Verantwoording en transparantie van de actualisatie

Beide lijsten verantwoorden de noodzaak van de actualisatie en de wijze waarop de actualisatie is uitgevoerd. Of en zo ja waar en waarom de actualisatie tot andere inzichten en waarderungen heeft geleid, is echter niet te herleiden. Evenmin wordt de lezer in de gelegenheid gesteld daar zelf achter te komen: een concordantie van oude naar nieuwe handelingen ontbreekt in de ontwerp-lijst van de Informatie Beheer Groep, terwijl die ten opzichte van de oude lijst radicaal herzien en volledig omgenummerd is. Een en ander hindert de Raad in zijn adviesrol, maar ook in de rest van de vaststellingsprocedure zal dat gebrek aan transparantie hebben geleid tot overbodig overleg over zaken die al jaren geleden goed zijn bediscussieerd en afgewogen. De Raad adviseert u actualisaties in het vervolg adequaat te verantwoorden.

Ontwerp-lijst Informatie Beheer Groep

Opzet van de lijst

De Raad complimenteert de opstellers met de transparante opzet van de lijst. De gestandaardiseerde gegevensblokken waarin de context van de handelingen wordt weergegeven, maken een snelle maar afgewogen beoordeling van de waarde van de handelingen mogelijk.

Handelingen met betrekking tot de inning van lesgeld

Het is de Raad opgevallen dat deze handelingen vrijwel allemaal vernietigbaar worden geacht na verloop van twee jaar. Als het gaat om de verstrekking van studiefinanciering en tegemoetkomingen in studiekosten wordt een termijn van vijf jaar aangehouden, omdat gedurende die termijn terugvordering mogelijk is. De vraag rijst of er ook ten aanzien van de inning van lesgelden terugvordering mogelijk is en zo ja, of de periode waarbinnen die terugvordering plaats moet vinden overeen komt met de nu voorgestelde vernietigingstermijn. De Raad adviseert u om na te gaan of de termijn van 2 jaar in dat licht verantwoord is.

Ontwerp-lijst minister van OCW e.a.

Niveau van de handelingen

De lijst hanteert handelingen van zeer uiteenlopend niveau. Veel gedetailleerde handelingen kunnen zonder meer vervallen omdat ze afgedekt worden door algemenere handelingen. Ook vanuit het oogpunt van de waardering lijken de gedetailleerde handelingen overbodig, omdat er niet of nauwelijks sprake lijkt te zijn van gedifferentieerde waarderungen. Zo kunnen bijvoorbeeld de handelingen

op de pagina's 25 en 26 zonder meer begrepen worden onder handeling 1. De mate van detaillering voegt in dit geval niets toe en maakt de lijst nodeloos onderhoudsgevoelig. De Raad geeft u in overweging de gedetailleerde handelingen daar waar mogelijk te schrappen.

Onzorgvuldige formulering van vernietigingstermijnen

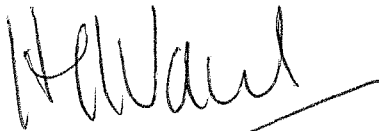
De Raad ervaart het als verwarrend en storend dat deze ontwerp-lijst de vernietigingstermijn alleen met cijfers aangeeft. In een waardering met de aanduiding B1 staat het cijfer voor het gehanteerde criterium; in een waardering met de aanduiding V1 staat het cijfer voor de vernietigingstermijn. De Raad vindt het wenselijk dat de termijn gewoon wordt aangeduid in jaren.

Bij veel handelingen met betrekking tot het opstellen van regelingen ontbreekt bij de vernietigingstermijn de naar het oordeel van de Raad noodzakelijke toevoeging *na vervallen regeling*. Het gaat bijvoorbeeld om de handelingen 31-31, 77-78, 229-231, 235 en 253-257. De Raad adviseert u de formulering van de waardering van deze handeling te herzien.

6. *Advies*

De Raad adviseert u de ontwerp-selectielijst vast te stellen voor de periode 1995-2003 voor wat betreft de ministers en de periode vanaf 1994 voor de Informatie Beheer Groep met inachtneming van de opmerkingen die gemaakt zijn in dit advies.

Hoogachtend,

Els H. Swaab
Voorzitter

Kees Weeda
Algemeen secretaris